

Communicative Sanskrit (Code - 122)

Class-X (2018-19)

Time 3 Hrs

Total Marks 80

No of Periods: 195

The Question paper will be divided into Four Sections

Section – A	- Reading Comprehension	10 Marks	20 Periods
Section – B	- Writing Skills	15 Marks	35 Periods
Section – C	- Grammar	25 Marks	50 Periods
Section – D	- Literature	30 Marks	90 Periods

Design of Question Paper

No of Questions	No of Marks Per Question	Total No. of Marks
Section A Q. No. I Apathita Gadyanshah SA 4Q LA 2Q MCQ 4Q Title 1Q	$4 \times \frac{1}{2} = 2$ $2 \times 2 = 4$ $4 \times \frac{1}{2} = 2$ $1 \times 2 = 2$	10 Marks
Section B Q. No. II Patram LA (10 Blanks) Q. No. III Chitravarnam LA (5 Sentences to write)	$10 \times \frac{1}{2} = 5$ $5 \times 2 = 10$	15 Marks
Section C Q. No. IV - Sandhi MCQ 1 of 4 Q. No. V - Samasah MCQ 1 of 4 Q. No. VI - Prathyayas MCQ 1 of 4 Q. No. VII -Vachya Parivarthanam MCQ 1 of 3 Q. No. VIII - Samayaha MCQ 1 of 4 Q. No. IX - Avyayayani MCQ 1 of 4 Q. No. X - AshuddhiSamshodhanam MCQ 1 of 4	$4 \times 1 = 4$ $4 \times 1 = 4$ $4 \times 1 = 4$ $3 \times 1 = 3$ $4 \times \frac{1}{2} = 2$ $4 \times 1 = 4$ $4 \times 1 = 4$	25 Marks
Section D Q. No. XI अ Gadyamsham VSAQ (Ekapadena)	$2 \times 1 = 2$	

SAQ (PoornaVakyena)	1 x 2 = 2	30 Marks
MCQ (BhashikaKaryam)	4 x ½ = 2	
आ Padyamsham		
VSAQ (Ekapadena)	2 x 1 = 2	
SAQ (PoornaVakyena)	1 x 2 = 2	
MCQ (BhashikaKaryam)	4 x ½ = 2	
ई Natyamsham		
VSAQ (Ekapadena)	2 x 1 = 2	
SAQ (PoornaVakyena)	1 x 2 = 2	
MCQ (BhashikaKaryam)	4 x ½ = 2	
Q. No. XII PrashnaNirmanam	4 x 1 = 4	30 Marks
VSAQ 1 of 4		
Q. No. XIII Shloka Anvayam		
क (4 Blanks)	4 x ½ = 2	
ख (4 Blanks)	4 x ½ = 2	
Q. No. XIV ParyayaPadam	4 x 1 = 4	
VSAQ 1 of 4		

संस्कृतम् सम्प्रेषणात्मकम् (कोड नं. 122)

कक्षा – दशमी (2018-19)

१	वार्षिकमूल्यांकनाय परीक्षणपत्रं मार्च मासे परीक्षणपत्रे चत्वारः खण्डाः भविष्यन्ति -	
	‘क’ खण्डः अपठित – अवबोधनम्	10
	‘ख’ खण्डः रचनात्मक – कार्यम्	15
	‘ग’ खण्डः अनुप्रयुक्त – व्याकरणम्	25
	‘घ’ खण्डः पठित – अवबोधनम्	30

खण्डानुसारं विषयाः मूल्यभारः च

खण्डः	विषयाः	प्रश्नप्रकाराः	प्रश्नसंख्याः	मूल्यभारः
‘क’	अपठित – अवबोधनम्			10
1	एकः गद्यांशः / अनुच्छेदः 80-100 शब्दपरिमितः	बहुविकल्पात्मकाः	1	10
	कुल भार			
‘ख’	रचनात्मक – कार्यम्			
2	औपचारिकं अथवा अनौपचारिकं पत्रम्	निबन्धात्मकः	1	5
3	चित्रवर्णनम् अथवा अनुच्छेदलेखनम्	निबन्धात्मकः	1	10
	पूर्णभार			15
‘ग’	अनुप्रयुक्त – व्याकरणम्			
4	सन्धि	लघूत्तरात्मकाः / ब.वि.	1	4
5	समासः	बहुविकल्पात्मकः / ल.उ.	1	4

6	प्रत्ययाः	बहुविकलपात्मकः / ल.उ.	1	4
7	वाच्यप्रकरणम्	लघूत्तरात्मकः / ब.वि.	1	3
8	समयः	लघूत्तरात्मकः / ब.वि.	1	2
9	अव्ययपदानि	लघूत्तरात्मकः / ब.वि.	1	4
10	संशोधनकार्यम्	ब.वि./ल.उ.	1	4
		कुल भार		25
‘घ’	पठित – अवबोधनम्			
11	गद्यांश	ब.वि / ल.उ.	1	6
12	पद्यांश	ब.वि / ल.उ.	1	6
13	नाट्यांशः	ब.वि / ल.उ.	1	6
14	श्लोकान्वयः	ल.उ. / ब.वि	1	4
15	प्रश्न निर्माणम्	ल.उ. / ब.वि	1	4
16	शब्दार्थमेलनम्	ब.वि.लघूत्तरात्मकम्	1	4
		पूर्ण भार		30

सम्पूर्णभारः 80

Examination Structure 2018-19 COMMUNICATIVE SANSKRIT 122 CLASS X

Type of Question	No. of Question	No. of Division	Mark per Question	Total Marks
MCQ ½ Marks	4+4+4+4+4 = 20	5	½	10
MCQ 1 Mark	4 + 4 + 4 + 3 + 4 + 4 = 23	6	1	23
VSA ½ Mark	2 + 2 + 2 + 4 + 4 = 14	5	1	14
VSA ½ Mark x 4	4 + 4 = 8	2	½	4
(Fill in the Blanks)				
LA 1/2 Mark	10 = 10	1	½	5
(Fill in the Blanks)				
LA 2 Marks	2 + 5 = 7	2	2	14
Title Q 2 Marks	1 = 1	1	2	2
SAQ1/Marks	4 = 4	1	½	2
SAQ1 Mark	2 + 2 + 2 = 6	3	1	6
			Total	80

संस्कृतम् पाठ्यक्रम (कोड नं. 122)

कक्षा – दशमी (2018-19)

वार्षिक मूल्यांकनम्

80 अंकाः

‘क’ खण्डः अपठित – अवबोधनम्

10 अंकाः

एकः गद्यात्मकः खण्डः

80-100 शब्दपरिमितः गद्यांशः सरलकथा, वर्णनम् वा

6

- एकपदेन पूर्णवाक्येन च अवबोधनात्मकं कार्यम्
- अनुच्छेद – आधारितम् भषिकं कार्यम् (MCQ)

भाषिककार्याय तत्त्वानि

4

- वाक्ये कर्तृ – क्रिया पदचयनम्
- कर्तृ - क्रिया – अन्वितिः
- विशेषण – विशेष्य चयनम्
- सर्वनामप्रयोगः
- पर्याय – विलोमपद – चयनम्

‘ख’ खण्डः रचनात्मकं कार्यम्

15 अंकाः

i) संकेताधारितम् औपचारिकं अधवा अनौपचारिकं पत्रम्

5

ii) चित्राधारितम् वर्णनम् अथवा अनुच्छेदलेखनम्

10

ग खण्डः अनुप्रयुक्तव्याकरणम् 25 अंकाः

मणिका – अभ्यासपुस्तक – आधारितम्

1 सन्धिकार्यम्

4

- स्वरसन्धिः - दीर्घः, गुणः, वृद्धिः, यण, अयादिः, पूर्वरूपम्
- व्यञ्जनसन्धिः - परसवर्ण, छत्वं, तुकागमः, मोऽनुस्वारः, वर्गीयप्रथमक्षराणां तृतीयवर्णे परिवर्तनम्, प्रथमवर्णस्य पञ्चमवर्णे परिवर्तनम्
- विसर्गसन्धिः - विसर्गस्य उत्वं, रत्वम्, विसर्गलोपः, विसर्गस्य स्थाने स्, श, ष्

2

1

1

2 समासः - वाक्येषु समस्तपदानां विग्रहः विग्रहपदानां च समासः

4

- तत्पुरुषः - विभक्तिः, नञ्, उपपदः
- कर्मधारयः, द्विगुः, द्वन्द्वः, बहुव्रीहि, समानाधिकरण, अव्ययीभावः (अनु, उप, सह, निर, प्रति, यथा)

2

2

3 प्रत्ययाः

4

- कृदन्ताः - तव्यत्, अनीयर्, शतृ, शानच्
- तद्धिताः - मतुप्, इन्, ठक्, त्व, तल्
- स्त्रीप्रत्ययौ - टाप्, ङीप्

1½

1½

1

4 वाच्यपरिवर्तनम् - केवलं लट्लकारे (कर्तृ-कर्म-क्रिया)

3

5 समयः - अंकानां स्थाने शब्देषु समयलेखनम्

2

(सामान्य - सपाद - सार्ध - पादोन)

6	अव्ययपदानि	4
	अपि, इव, उच्चैः, एव, नूनम्, पुरा, इतस्ततः, अत्र-तत्र, इदानीम्, यथा-तथा, विना, सहसा, अधुना, वृथा, शनैः, इति, कदा, कुतः, मा, यत, यत्र-कुत्र, सम्प्रति, यदा-कदा, यावत्, श्वः, ह्यः, बहिः, कदापि, किमर्थम्।	
7	अशुद्धि-संशोधनम् (वचन – लिङ्ग – पुरुष – लकार – दृष्ट्या संशोधनम्)	4

‘घ’ खण्डः पठित – अवबोधनम्

30 अंकाः

1	पाठ्यपुस्तकस्य सामग्रीम् अधिकृत्य अवबोधनात्मकं कार्यम्	18
	अ गद्यांशः आ पद्यांशः इ नाट्यांशः	6+6+6
	प्रश्नप्रकाराः – एकपदेन पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तराणि। भाषिककार्यम् - (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)	
2	श्लोकान्वयः रिक्तस्थानपूर्तिद्वारा	4
3	वाक्येषु रेखाङ्कितपदानि अधिकृत्य पञ्च प्रश्नानां निर्माणम्।	4
4	शब्दार्थाः	4
	सन्दर्भे शब्दप्रयोगद्वारा शब्दार्थमेलनद्वारा वा बहुविकल्पात्मकाः / ल.उ.प्रश्नाः पुस्तकम् – ‘मणिका’ संस्कृत-पाठ्यपुस्तकम् द्वितीयः भागः (दशमश्रेण्यै)	

पाठानां नामानि

पाठसङ्ख्या	पाठनाम
प्रथमः पाठः	वाङ्मयं तपः
द्वितीयः पाठः	आज्ञा गुरुणां ह्यविचारणीया
तृतीयः पाठः	किं किम् उपादेयम्
चतुर्थः पाठः	नास्ति त्यागसमं सुखम्
पञ्चमः पाठः	अभ्यासवशंगं मनः
षष्ठः पाठः	साधुवृत्तिं समाचरेत्
सप्तमः पाठः	रमणीया हि सृष्टिरेषा
अष्टमः पाठः	तिरुक्कुरल् – सूक्ति – सौरभम्
नवमः पाठः	राष्ट्रं संरक्ष्यमेव हि
दशमः पाठः	सुस्वागतं भो! अरुणाचलेऽस्मिन्
एकादशः पाठः	कालोऽहम्

निर्धारित-पाठ्यपुस्तके

1. ‘मणिका’ पाठ्यपुस्तकम् भाग-2 संशोधितसंस्करणम् प्रकाशनम् : के.मा.शि.बो द्वारा
2. ‘मणिका’ अभ्यास पुस्तकम् भाग-2 संशोधितसंस्करणम् प्रकाशनम् : के.मा.शि.बो द्वारा
3. व्याकरणवीथिः (अतिरिक्तपठनार्थम्) प्रकाशनम् : रा.शै.प्र.अनु.परि. द्वारा